

ननुनासतोविद्यतेभावइतिन्यायेनासतोमात्रादेर्मिथ्यात्वेननिःस्वरूपत्वात्कर्तृत्वंसंभवति अतःसतएवकर्तृत्वंबंधमोक्षभाक्कंचवाच्यं अन्यथाऽतःकरणेबंधआत्मनश्चमोक्षइतितयोर्वैय्यधिकरण्यंस्यात् तथा येनसर्वमिदंतमितिसतोदेहाद्युपादानत्वंचोक्तं तथाचहननक्रियांप्रत्येकस्यैवकर्तृत्वंकर्मत्वंचापततितच्चविरुद्धं स्वात्मनिस्वव्यापारायोगात् नहिवर्द्धिर्वर्द्धिदहतीतियुक्तमित्याशंक्याह यएनमिति यश्चतार्कि कादिरेनमात्मानंहंतारंहननक्रियायाःकर्त्तारमन्यते यश्चचार्वाकादिरेनंहंतंहननक्रियायाःकर्मीभूतमन्यते तावुभावपिनजानीतः आत्मतत्त्वमितिशेषः यस्मात्तूनायंहंतिनहन्यते नहियःकर्त्तासआत्मा नापिदेह आत्मा तयोःप्रागेवानात्मत्वावधारणात् अयंभावः यथायःपिण्डेवर्द्धिसंबंधादेवदग्धृत्वंनतुस्वतः एवंमात्राद्युदयसमनियतंकर्तृत्वंमात्रादिधर्मएवनात्मनः आत्मनितुकर्तृत्वप्रतीतिर्मात्रादिसंबंधादेव अतोमात्रादिविशिष्टस्यैवबंधोनकेवलस्य मोक्षश्चमात्रादिवियोगएवेतिनबंधमोक्षयोर्वैय्यधिकरण्यं नचमात्रादेर्निःस्वरूपत्वमस्ति सत्त्वासत्त्वाभ्यामनिर्वचनीयस्यव्यवहारयोग्यस्यब्रह्मज्ञानैकबाध्यस्यस्व

यएनवेत्तिहंतारंयश्चैनंमन्यतेहतं ॥ उभौतौनविजानीतोनायंहंतिनहन्यते ॥ १९ ॥

ममायागंधर्वनगरादितुल्यस्यतत्स्वरूपस्याभ्युपगमात् तस्मान्नकर्तृत्वमात्मधर्मः यथोक्तं आत्माकर्त्तादिरूपश्चेन्माकांक्षीस्तिर्हिमुक्ततां नहिस्वभावोभावानांव्यावर्त्तेतौण्यवद्भवेरिति किंचकर्तृत्वंरागद्वेषादिवि कारवतएवसंभवतितद्वांश्चदुःखीतिआत्मनोनुभूयमानंसाक्षित्वंबाध्येत यथोक्तं नर्त्तस्याद्विक्रियांदुःखीसाक्षिताकाविकारिणः धीविक्रियासहस्राणांसाक्ष्यतोहमविक्रियइति नचसतोदेहाद्युपादानत्वेनहननक्रि याकर्मत्वंसंभवति विवर्त्तवादाभ्युपगमात् नक्षध्यस्तस्यधर्मैरधिष्ठानेविकारोदृश्यते यथोक्तंभाष्ये यत्रयदध्यस्तंसतत्कृतेनगुणेनदोषेणवाऽणुमात्रेणापिनसंबध्यतइति विद्यतंचैतद्द्वैः नहिभूमिरूपरवतीमृगतृ दृजलबाहिनींसरितमुद्बहति मृगवारिपूरपरिपूरवतीननदीतथोपरभुवंस्पृशतीति एतेनकर्तृत्वकर्मत्वयोरनात्मधर्मत्वादनात्मनश्चानेकरूपत्वादेकत्रात्मनितदुभयविरोधोद्भावमपिनिरस्तवेदितव्यं एवंचार्वाकता किंकाभिमतौदेहात्मकर्त्तास्मवादी हंताचेन्मन्यतेहंतुंहंतश्चेन्मन्यतेहतं उभौतौनविजानीतोनायंहंतिनहन्यतइतिकाठकोक्तेनमंत्रेणपूर्वार्धेपाठभेदात्पठितेनपरित्तौवेदितव्यौ ॥ १९ ॥